

Spirit of Bosnia / Duh Bosne

An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal

Međunarodni, interdisciplinarni, dvojezični, online časopis

ITAJU I UHODE

Todor Dutina

Itaju i Uhode uvijek brzo zaključi da prostitucija nije najstariji zanat na svijetu, da ima zanata koji su i stariji i složeniji, da ima igara u kojim su uložili veći i krvaviji, a gubici strašniji i beznadežniji.

Uhode se mogu itati kao uzbudljivo štivo o vječno zanimljivoj špijunaži, kao historijski roman, kao niz psiholoških studija, kao zbirka pripovjedaka u kojim se prepliće stvarnost i legenda, mjestimično kao zbirka lirskih pjesama, ili pak nerazumljivih šifrovanih poruka, i šta god zaključili, kako god imenovali ovu prozu, pogriješiće i biće veoma blizu istine.

Trilera i romana sa trilerskim elementima ima bezbroj, ali romana u kojim bi se historija nacionalne misli o opstanku podudarala i poklapala sa historijom uhoenja kao vojne, političke, pa ako hoće i naučne discipline, da mi znamo, nema ni kod nas ni u svijetu. Ima knjiga, poput Uhode Džemsa Fenimora Kupera, u kojim je uhoenje u jednom kraju razdoblju (rat Sjevera i Juga) i kroz sudbinu jedne ličnosti dato kao dio nacionalne borbe, ali nema knjige u kojoj bi uhoenje bilo istraženo čak u cjelokupnoj historiji jedne zemlje kako je to učinjeno u Suševim Uhodama.

Prostom ljudskom oku nevidljive su suze i krv što se svakodnevno liju oko uhoda i uhoenja. Nije ovdje riječ o zastrašujućoj Orvelovoj 1984-toj u kojoj je uhoenje dovedeno do potpune javnosti, dakle do potpune svoje suprotnosti, do apsurdnog, već o skrivenoj borbi na život i smrt o kojoj se prava istina ne saznaje nikad, o borbi kojoj ni njeni akteri najčešće ne znaju ni obima, ni kraja ni konačnog smisla, mada u njoj stalno zalažu jedino i najviše što imaju – život.

Kad završi itanje Uhoda, i kad odloži knjigu, itaocu se na prvom mjestu javi misao da historija zemlje, historija naroda, nije ono što se ita u udžbenicima, da je to što se nalazi u knjigama samo daliki odsjaj i odjek onog što se skriva po tajnim pretincima, po arhivama, što se uništava odmah nakon upotrebe, što ostaje nedešifrovano za sva vremena ili se odnosi u grob. Tajni a nemjerljivi pokreti, lukavstva, nadmudrivanje, svirepost pod plaštom plemenitosti, licemjerje u službi istinskog uvjerenja i iskrenost u službi najstrašnijeg licemjerja, sve su to elementi i zakonitosti uhoenja u kojem nema sredstva koje ne bi bilo opravdano ponajčešće skrivenim i nepoznatim ciljem. Uhoenje, to je priča o santi leda iji je samo mali dio vidljiv, to je skrivena ali istinita historija svake organizovane ljudske zajednice.

Specifična historija bosanske države to je specifičan vid borbe različitih i mnogobrojnih uhoda. Gubitak samostalnosti bosanske države u XV vijeku Suši vidi u njenom gubitku moći da se odupre tužim, na prvom mjestu dubrovačkim i turskim, uhodama. Narastanje njene moći na ovom planu nužna je posljedica i uzrok narastanja njene nacionalne oslobodilačke misli.

...Gradaš?evi? iz *Uhoda* javlja se kao prvi za?etnik nacionalne oslobodila?ke misli Muslimana u Bosni, prvi ?ija misao u sebi nosi i elemente klasnog oslobo?enja i svijesti o istorijskoj nužnosti i potrebi zajedni?kog življenja triju naroda u Bosni. On se zapravo javlja kao nosilac svih progresivnih elemenata ?ovjeka sa ovog tla. Njegova sposobnost da se odupre uhodama ovdje se javlja kao znak prepoznavanja za ponovno uspostavljanje bosanske vitalnosti.

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.